

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293); given Stockholms slott den 30 januari 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 i regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293).

GUSTAF.

G. E. Sträng.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag**om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293).**

Härigenom förordnas, att allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939¹, vilken jämlikt lag den 21 mars 1947 (nr 98) gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1940: 168, 1941: 394 och 1942: 251,

*Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 16 januari 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES. DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Sträng.

Allmän förfogandelag utfärdades den 22 juni 1939 (nr 293) och gällde ursprungligen till och med den 31 mars 1940. Lagens giltighetstid har sedermera förlängts, senast genom lagen den 21 mars 1947 (nr 98) till och med den 30 juni 1948. I samband med förlängning av giltighetstiden ha vissa ändringar vidtagits i lagen.

För att lagens materiella bestämmelser skola träda i tillämpning erfordras särskilt förordnande därom. Sådant förordnande må meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Förordnande meddelas av Kungl. Maj:t med riksdagens samtycke, dock att, när riksdagen ej är samlad, provisoriskt förordnande må meddelas av Kungl. Maj:t. Genom kungörelse den 6 september 1939 (nr 624) meddelade Kungl. Maj:t förordnande, varom nyss är sagt, att gälla tills vidare, vilket förordnande riksdagen i skrivelse den 7 oktober 1939 (nr 9) förklarade sig gilla. Förordnandet är alltjämt gällande.

Beträffande allmänna förfogandelagens innehåll må här allenast erinras om att enligt lagen Kungl. Maj:t äger — där så finnes erforderligt för att inom riket eller visst område av riket tillgodose behovet av förnödenhet, som är av vikt för befolkningen eller produktionen, eller för att bereda tillgång till förnödenhet, som är behövlig för krigsbruk eller annat ändamål av betydelse för det allmänna — föreskriva skyldighet för ägare eller innehavare av sådan förnödenhet att avstå densamma till kronan (2 §). Vidare äger Kungl. Maj:t för behov, som nyss är sagt, föreskriva, att beslag skall läggas å förnödenhet som i det föregående avses (3 §), varjämte Kungl. Maj:t äger i vissa andra hänseenden förfoga över fastigheter, anläggningar, transportmedel m. m. (4—7 §§). För egendom, som avstås till kro-

nan eller eljest ställes till kronans förfogande eller upplåtes till dess begagnande, utgår ersättning efter grunder, som i lagen angivas.

Departementschefen. Det nuvarande ransonerings- och regleringssystemet är till väsentliga delar uppbyggt på grundval av allmänna förfogandelagens bestämmelser om beslag. Alltjämt bestå sedan krigstiden eller ha återinförts vissa sådana beslag och regleringar på varor, som äro av väsentlig betydelse för den allmänna försörjningen, såsom spannmål, fettvaror, kött, kol, hudar, textilråvaror, vissa kemikalier etc. Försörjningsläget beträffande dessa varor är alltjämt otillfredsställande. Orsaken härtill är till en del torkan under sommaren och hösten 1947, som föranledde en skörd, som låg betydligt under medelmåttan, men därjämte och kanske främst det allmänna försörjningsläget i världen, som i mycket stor utsträckning kännetecknas av knapphet på livsviktiga förnödenheter. Härtill har kommit försämringen av vårt lands valutapolitiska läge, som framtingat en väsentlig begränsning av importen, särskilt från de s. k. hårdvalutaländerna, samt åtgärder för att stimulera vår export även på bekostnad av den inhemska försörjningen. Dessa nytillkomna förhållanden ha föranlett ytterligare beslag och regleringsåtgärder. Sålunda befanns det nödvändigt att i samband med införandet av det allmänna importförbudet den 14 mars 1947 reglera förbrukningen av kaffe, te och kakao för att nedbringa importen av dessa varor. Genom kungörelse nämnda dag (nr 81) lades därför beslag å varorna i fråga. Importbegränsningen har medfört även andra beslagsåtgärder, nämligen å kinesisk och japansk träolja, samt vissa vaxer, paraffin och glycerin (kungörelser den 9 januari 1948, nr 7 och 8).

Nödvändigheten att öka exporten har föranlett beslag även å varor, vilka produceras inom landet och av vilka därför i och för sig finnes tillgång, som är fullt tillräcklig för den inhemska försörjningen. Sålunda lades redan genom kungörelse den 26 april 1946 (nr 156) beslag å vissa trävaror av furu och gran — omnämnt i propositionen nr 237/1946 — och de på grund av detta beslag utfärdade bestämmelserna om reglering av handeln med virke ha sedan dess undergått vissa skärpningar, som bland annat haft till syfte att minska virkesförbrukningen inom landet och därigenom befordra exporten. Av samma anledning har — såsom angivits i propositionen nr 285/1947 — beslag genom kungörelse den 14 mars 1947 (nr 119) lagts å papp och papper samt vissa därav tillverkade varor. De på grundval av beslaget utfärdade bestämmelserna ha även haft till syfte att minska konsumtionen av dessa varor inom landet. Detta beslag har sedermera, genom kungörelse den 14 november 1947 (nr 820) kompletterats med beslag å garn samt bind- och segelgarn av papper ävensom band av pappersgarn.

Tillämpning av andra bestämmelser i allmänna förfogandelagen än beslagsföreskrifterna ha förekommit endast i begränsad utsträckning. Sålunda

må nämnas, att Kungl. Maj:t med stöd av 2 § i lagen förordnat om avstående till kronan av vissa kvantiteter träskruv, som tillverkats eller under år 1947 tillverkades vid två fabriker inom landet, vilka tillhopa svarade för så gott som hela den inhemska produktionen av denna vara. Situationen var här den, att vederbörande producent vägrade försälja träskruv på den inhemska marknaden, om icke av honom hos statens priskontrollnämnd gjord ansökning om prishöjning å varan — vilken ansökning avslagits av nämnden — blev bifallen. Efter beslutets meddelande har emellertid tvisten lösts genom överenskommelse. Vidare har Kungl. Maj:t, med stöd av 5 § allmänna förfogandelagen, för kronans räkning tagit i anspråk ett av utländsk befraktare tidsbefraktat svenskt fartyg för att utföra en resa från europeisk hamn till Curaçao samt därifrån till Sverige med last av brännolja.

Nu gällande beslag och därpå grundade regleringar torde med säkerhet i stort sett bliva erforderliga även efter den 30 juni 1948. Uteslutet är icke, att ytterligare beslag komma att visa sig erforderliga. De befogenheter som stå Kungl. Maj:t till buds i dessa hänseenden böra givas förlängd giltighet även för tiden efter utgången av juni 1948. Jämväl böra möjligheter föreligga för Kungl. Maj:t att kunna ingripa med stöd av förfogandelagens bestämmelser i övrigt. Då alltså behov av allmänna förfogandelagen torde komma att föreligga jämväl efter den 30 juni 1948, finner jag mig böra förorda, att lagens giltighet utsträcket, förslagsvis till och med den 30 juni 1949.

På grund av nu anförda omständigheter har inom folkhushållningsdepartementet upprättats *förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293)*.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågasvarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 30 januari 1948.

Närvarande:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 28 januari 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 januari 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i folkhushållningsdepartementet hovrättsassessorn Erik Göransson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Bengt Larsson.

*Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 30 januari 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för nrikes ärendena UNDÉN, statsråden
WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG,
NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler
chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den
30 januari 1948 avgivna utlåtande över det den 16 januari 1948 till lag-
rådet remitterade förslaget till lag om fortsatt giltighet av allmänna för-
fogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293); därvid föredraganden hemställer,
att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87
regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga leda-
möter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t
Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposi-
tion av den lydelse bilaga till detta protokoll ut-
visar.

Ur protokollet:
Ingvar J:son Rörs.
